

Indledning - hurtigt overblik	<p>De nordiske sprog svensk, norsk og dansk ligner hinanden så meget, at vi i de tre lande kan gøre os forståelig over for hinanden på vores eget modersmål. Mere end 85 % af ordene i skrevet norsk og svensk ligner dansk så meget, at vi ikke er i tvivl om betydningen. Vi har da også igennem århundreder haft meget med hinanden at gøre – vi har en fælles kulturbaggrund. Mange steder i verden opfattes norsk, svensk og dansk som dialekter af samme sprog!</p> <p><i>Norsk og svensk i danskundervisningen 5.-6. klassetrin</i> er et tematisk opgavemateriale, der understøtter og inspirerer arbejdet med at inddrage de nordiske sprog i danskundervisningen. Materialet indeholder primært moderne norsk og svensk, og de meget forskelligartede opgavesider fokuserer dels på sproglige forhold, dels på ”kultur- og samfundsliv”. Materialet knytter således direkte an til dagligdagen i vore to nabolande og giver samtidig indblik i norsk og svensk sprogforhold – uden at eleverne dog direkte skal lære at <i>tale</i> og <i>skrive</i> henholdsvis norsk og svensk!</p>
Materialets opbygning	<p>Materialet indeholder 59 opgavesider med øvelser og faktastof i norsk og svensk – opdelt i hvert sit afsnit. Opgaverne er tematisk opbygget, og de forholdsvis korte tekster omhandler dels ”kulturelle fakta” om landene i dag, dels sproglige forhold med opgaver om elementære sprogregler og sprogforskelle for bogstaver, lyd, ord og sætningsopbygning.</p>
Lærervejledningen	<p>Lærervejledningen rummer side-til-side-kommentarer, opgaveløsninger, baggrundsmateriale og faktastof, der perspektiverer opgavesiderne. En kort opsummerende oversigt giver en historisk vinkel på det nordiske samarbejde – til lærerens baggrundsviden. Den fyldige lærervejledning med bl.a. mange nordiske hjemmesidehenvisninger giver rige muligheder for tilrettelæggelse af undervisningen ud fra individuelle ønsker og interesser.</p>
Flere måder ...	<p>Opgavesiderne er i stor udstrækning tænkt at skulle være platform for en opgavebaseret og differentieret undervisning for enkelte elever eller for grupper af elever. Der er flere måder at anvende materialet på afhængigt af hvor man sætter fokus i undervisningen – bl.a. kan nævnes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - arbejde med udvalgte opgavesider i en afgrænset periode en til to timer om ugen. - arbejde med nordiske temaer i forbindelse med tilsvarende danske temaer, fx dialekter. - organisere arbejdet med norsk og svensk som klassens fælles ”projektarbejde” gennem en periode nogle timer om ugen eller som ugeprojekt. - organisere klassens arbejde i små nordiske ”studiegrupper”, hvor eleverne arbejder i grupper med selvvalgte emner/temaer med afsæt i materialet – med efterfølgende fremlæggelse for klassen. Arbejdet organiseres sådan, at én ”studiegruppe” ad gangen arbejder med deres emnearbejde/temaarbejde i en begrænset periode. Ideelt når arbejdet organiseres sådan, at elever/grupper af elever arbejder med forskellige emner i en periode. Andre materialer og fagbøger fra skolebiblioteket kan inddrages. - organisere ”nordiske sprogguider”. Eleverne arbejder to og to med at sætte sig ind i en given opgaveside/sproglig problemstilling med henblik på, at de skal introducere resten af klassen for arbejdet med opgavesiden/emnet – vanskelige ord, sproglige problemstillinger og fokus på væsentlige forhold i arbejdet med emnet.
Yderligere aktiviteter	<p>Foruden opgavesiderne, der naturligvis i såvel indhold som sprogbrug er henvendt til eleverne, er der i lærervejledningen en lang række ideer og ekstraaktiviteter, som kombinerer arbejdet på opgavesiderne med ”udadvendte aktiviteter” som fx arbejde med netordbøger og andre aktiviteter, der er nævnt i afsnittet Side-til-side-kommentarer. Hertil kommer mere generelle konkrete ideer og aktivitetsforslag, som kan igangsættes uanset hvilken opgaveside, klassen i øvrigt beskæftiger sig med. Bl.a. Wikipedia, tv, film, netjenester osv.</p>
Dagens og ugens artikel	<p>I en periode kan klassen fx arbejde med ”Dagens svenske, norske eller skandinaviske Wikipedia-artikel”. Hver uge/dag er der en ny artikel på Wikipedia. Der er desuden et arkiv med gamle artikler, der kan indgå i arbejdet. På den måde har eleverne en større antal artikler at vælge mellem, så særlige interesser og emnekategorier evt. kan indgå i klassens arbejde.</p> <p>Eleverne kan evt. to og to arbejde med dagens skandinaviske artikel eller ugens artikel og på skift give oplæg ud fra artiklerne og starte en debat i klassen om emnerne. Ved at kopiere artiklen over i http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html kan artiklen læses op for klassen på svensk eller norsk! Man kan endda vælge, om oplæsningen skal foretages af en kvinde eller en mand.</p>
Nordiske artikler i tekstarbejdet og i arbejdet med de øvrige fag i skolen	<p>På netleksikonnet Wikipedia www.wikipedia.dk kan der vælges sprog, så eleverne kan søge bestemte svenske og norske artikler til emner, som klassen arbejder med i de forskellige fag. På den måde integreres alle skolens fag i arbejdet med den nordiske dimension i undervisningen.</p>
Fælles Mål	<p>Materialet er udarbejdet med afsæt i Fælles Mål. Målet er da også at fremme elevernes forståelse af de skandinaviske sprog norsk og svensk og at give dem viden om det nordiske sprogfællesskab. Materialet indeholder undervisningsmateriale i form af tematiske opgaver med enkle og karakteristiske kulturhistoriske forhold og sproglige problemstillinger af generel interesse.</p> <p>Hovedvægten er lagt på forståelse af skrevet norsk og svensk sprog. Arbejdet med det <i>talte</i> sprog skal</p>

understøtte, at eleverne bliver i stand til at lytte og forstå de to nabosprog. Det talte sprog gives der undervejs muligheder for at inddrage under de respektive opgavesider via internettet. Ved hjælp af fx <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html>, hvor der er oversættelsesfaciliteter, er det muligt at få oplæst hele eller dele af de svenske/norske ord og tekster på opgavesiderne, hvor dette måtte ønskes. Ved arbejdet med fx dagens norske/svenske Wikipedia-artikel på nettet, kopieres artiklen blot over i ord/tekstboksen, hvorefter der vælges enten ”swedish” eller ”norwegian”, og der klikkes efterfølgende på ”Say it”. Det koster årligt et mindre gebyr at bruge hjemmesidens faciliteter. Det talte sprog kan altså tilgodeses sideløbende via forskellige andre medier, der kan inddrages i undervisningen – fx også dette at lytte til svenske dialekter på www.swedia.nu. De netbaserede muligheder er oplagt at bruge i arbejdet med dette materiale, og flere opgaver henviser direkte eleven til nettet. Dette er nærmere beskrevet i afsnittet Side-til-side-kommentarer” i denne lærervejledning.

Opgavesiderne

De mange forskellige opgaver og temaer om nutidige nordiske forhold giver dels eleverne indblik i de skandinaviske sprog, dels indblik i det nordiske kulturfællesskab. Eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at læse lette og korte norske og svenske tekster – herunder at kunne bruge internettet til egen læsning og opgaveløsning.

Endvidere er der opgavesider i såvel norsk som svensk med fokus på lette grammatiske forhold og små lette lydøvelser. De simple udtaleøvelser indgår uden at eleverne dog af den grund skal kunne *tale* nabosprogene norsk og svensk. Disse øvelser har udelukkende til hensigt at belyse forskelle og ligheder i de sproglige strukturer for at udvikle elevernes lytteforståelseskompetence, fx ved aktiviteter, hvor eleverne ”gennem skriften” får støtte til lytteforståelsen. Desuden giver materialet mulighed for gennem opgavesiderne at fokusere på ’internordisk språkförståelse’.

Opgavesiderne har generelt fokus på tekstarbejde og sprogarbejde og er i stor udstrækning tænkt at skulle indgå i og være platformen for en opgavebaseret og differentieret undervisning for enkelte elever eller for grupper af elever.

Struktur og opbygning

I Kongeopgaven/Mästaruppgiften, der typisk afslutter hver opgaveside, er alle instruktioner og tekster som hovedregel på norsk/svensk, medens alle øvrige opgaveinstruktioner er på dansk. På nogle sider er endvidere en kort *intro-tekst* som små oplæg, introduktioner, til den norske/svenske tekst, eleverne efterfølgende skal arbejde med. Såvel opgaveinstruktioner som tekster er af *let til middelsvær sværhedsgrad*, der derfor også gør dem egnede til arbejdet i klassen sammen med øvrige danske tekster i danskarbejdet på mellemtrinnet, hvis dette ønskes.

Til opgavesidernes instruktioner og tekster findes der ”*hjælpeord*” under de respektive side-til-side-kommentarer i denne lærervejledning.

Moderne informationsteknologi

Ordbøger, hjemmesider, netordbøger og differentiering

Der er i både Sverige, Norge og Danmark mange muligheder for at inddrage elektronisk informationsmateriale fra fx museer, institutter, biblioteker og private firmaer. Via diverse ”søgemaskiner” kan man hurtigt finde frem til dem. Det er således let at inddrage mediemateriale, som giver mulighed for at træne elevernes receptive kompetencer: læse, lytte. I det hele taget gælder, at undervisningen via de forskellige hjemmesider giver nærmest uanede muligheder i planlægning af undervisningen. De kendte aktiviteter (fx pennevenner) kan således indgå i undervisningen via nettet, ligesom der kan inddrages forskellige informationsplatforme, der er henvisning til flere steder i dette materiale. Hermed arbejder eleverne i højere grad på egen hånd (inden for egne forudsætninger) ud fra de rammer, læreren har etableret gennem sin planlægning.

Hjemmesiders holdbarhed

Hjemmesiders tilgængelighed og holdbarhed er meget forskellig. Hjemmesiderne, der er henvist til i dette materiale, er fremstillet af institutioner/firmaer, hvor der skulle være en højere grad af sikkerhed for, at de er tilgængelige og har holdbarhed, der gør dem anvendelige i undervisningen – læreren har således en større sikkerhed for, at de rent faktisk findes, når undervisningen skal gennemføres. Skulle det vise sig, at en given side ikke er tilgængelig længere, kan man forsøge at google på nøgleord og evt. ad den vej finde beslægtede hjemmesider.

Lærematerialer og/eller elevmaterialer

Ordbøgerne og netordbøgerne herunder kan inddrages direkte i undervisningen som elevmaterialer, eller de kan indgå som læremateriale til brug i situationer, der kræver lidt nøjere undersøgelse.

Betalings tjenester

Nogle net tjenester er gratis at benytte sig af, mens andre kræver betaling. Ofte er det dog sådan, at der er en gratis prøveperiode. Som regel er det relativt billigt at bruge net tjenester. For få hundrede kroner kan skolen skaffe sig adgang til fx ”nordiske web-ordbøger, som vil kunne understøtte arbejde med de nordiske sprog gennem hele skoleforløbet.

Svensk-Dansk/Dansk-Svensk miniordbog

Lille ordbog for danskere (på rejse, weekendtur eller ferie i Sverige). Indeholder 40.000 opslagsord og 15.000 udtryk og vendinger. Gyldendals Røde Ordbøger

Svensk-dansk/dansk-svensk ordbog af Anna Garde

Lille lommeordbog, hvor der også er grammatisk oversigt samt afsnit om udtale. Politikens Forlag.

Svensk-dansk ordbog af Ellen Hartmann og Valfrid Palmgren Munch-Petersen

Den største svensk-danske ordbog. Politikens Forlag

<http://www.sydsverige.dk/?pageID=422>

Hjemmeside med miniparlør – kort ordbogsfacilitet om at booke hotel, døgnnet, ugen, året, mad og drikke mv.

Tvärslå – en nordisk netordbog

En nordisk ordbog der kombinerer mange forskellige ordbogsopslag fra svensk, norsk, dansk, islandsk, færøsk og engelsk.

Klik ind på <http://ordbok.nada.kth.se/>**Google Oversæt**<http://translate.google.com/?hl=da#>

Med fx Googles gratis oversættelsestjeneste kan eleverne straks oversætte tekst og websider online.

Oversættelsesfunktion kan naturligvis anvendes til både norsk og svensk – og i øvrigt en lang række andre sprog.

Oplæsning/lytning

Den bedste og mest anvendelige ”lydnetordbog” findes på

<http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html>, hvor der er mulighed for at få oplæst alle svenske og norske ord og tekster! Det er meget enkelt at betjene sig af oplæsningsfaciliteterne, og eleverne vil meget let lære at arbejde på egen hånd. Eleven skriver blot ordet eller den tekst, der skal oplæses, trykker på ”Say it”, og teksten læses op. Længere tekster fx fra nettet kopieres blot over i skrivefeltet. Det er med andre ord muligt at få ”lyd” på alle opgavesidernes instruktioner, tekster og ord. Det koster få hundrede kroner i licens. En oplagt ide for skolens dansk- og sproglærere.*Netordbog med lyd og illustrationer*<http://lexin.emu.dk/index.cgi?fra=svensk&til=dansk>

EMU Lexin

Dansk-svensk/svensk-dansk netordbog – også med lyd og illustrerede oversættelser.

www.gratisordbok.se

Gratis netordbog svensk, norsk, dansk – 21 forskellige sprog. Let at arbejde med.

Øvrige materialer og webadresser**Disse ideer og netadresser kan også inddrages i undervisningen og/eller indgå i lærerens/teamets forberedelse***Oplæsning af tekst*www.lesepilot.net

Oplæsning af egne tekster læst højt på flere forskellige sprog – fx norsk og svensk. Det giver mange pædagogiske muligheder i arbejdet med de to nabosprog. Man markerer blot den tekst, man vil have oplæst, hvorefter den læses op på fx norsk og svensk. Gratis prøveperiode på 14 dage. Et års oplæsning på alle sprogene koster få hundrede kroner i licens. En oplagt ide for skolens dansk- og sproglærere.

www.mikrov.dk

Mikroværkstedet (hvor mange skoler i forvejen abonnerer på ”skoleaftalen”) giver mulighed for at få læst alle tekster op. Ønsker man at benytte muligheden for oplæsning af norske og svenske (bokmål) tekster, kan man for få hundrede tilkøbe denne ekstra ydelse til ”skoleaftalen”. Særdeles velegnet. Hastighed og lydstyrke indstilles efter behov.

Nordisk madordbog<http://www.nordiskmatordlista.org/?lbits=F1&rbits=D29&lang=da>

Man skriver blot det ”madord”, man vil have oversat, så kommer der oversættelse af ordet på alle nordiske sprog samt på engelsk.

Siden er udarbejdet af Föreningarna Nordens Förbund - fnf@fnf.se - www.fnf.se

Nordisk sprog<http://dr.dk/nordisksprog/da/forside/>

Danmarks Radios hjemmeside om nordiske sprog – for unge! Hvorfor taler vi, som vi gør i Norden?

Test din viden, lav en rap på norsk, svensk og dansk og lyt til digte på samisk og grønlandsk og læs rap-tekster af svenske og danske skoleelever. Også med bl.a. quizzer om Norden. Sidens indhold vælges på enten dansk, svensk eller norsk.

”Dagens nyheder” – notitser og artiklerwww.sydsvenskan.se og www.dagbladet.no

Lad eleverne prøve kræfter med små nyhedsnotitser og nyhedsartikler på norsk/svensk. På de to hjemmesider findes notitser og artikler om begivenheder, som vi også læser/hører om i danske medier.

Vikingerejsen<http://www.raa.se/publicerat/viking/Vikingaresan.htm>

En hjemmeside, der er udviklet som en samproduktion mellem en række museer i Norden. Eleverne kan klikke sig ind og besøge spændende steder i Nordens historie. Undervejs læses om vikingerne, og der løses opgaver undervejs. Der er også et spil, Drag på viking, hvor eleverne kan rejse interaktivt i kølvandet på de nordiske vikinger. Der er mulighed for at vælge bl.a. norsk, svensk eller dansk udgave. Netop det, giver mange spændende muligheder i undervisningen.

Children's dictionaryhttp://www.logosdictionary.org/pls/dictionary/new_dictionary.kdic.alfabeto2?code_language=DA

Ordbog der oversætter til mange sprog på en gang. Klik på det danske flag, så finder du en liste over danske ord som du kan få oversat til mange af verdens sprog. Kun navneord.

<i>Netleksikonnet Wikipedi</i>	www.wikipedia.no og www.wikipedia.se Her er mulighed for at arbejde med både svenske og norske artikler. Et enkelt arkivsystem giver mulighed for at vælge blandt over 200.000 svenske og norske artikler. Artiklerne er som regel korte og letlæste. Der er også mulighed for at læse både bokmål og nynorsk.
<i>Skandinavisk online- leksikon</i>	http://www.tradusa.se/lexicon/capere.jsp Lad at betjene sig af. Også bøjningsformer af ord kan slås op.
<i>Lyt til svenske og norske dialekter</i>	http://swedia.ling.gu.se/ og http://www.ling.hf.ntnu.no/nos/?nosid=nos21002 Hjemmesider, hvor der er mulighed for at lytte til svenske og norske dialekter. Man klikker sig let ind på et område eller en by og kan så vælge, om man vil høre en ung mand/kvinde eller en ældre mand/kvinde tale den for området karakteristiske dialekt. En tilsvarende dansk hjemmeside er: http://dialekt.dk/dialekter/lyt_til_dialekt/
<i>Hjemmeside om "Øresundsregionen"</i>	www.oresunddirekt.com God hjemmeside, hvor klassen kan arbejde med informationer om "Øresundsregionen" på såvel dansk som svensk. Fakta om trafik m.m. Både dansk-svensk ordbog og svensk-dansk ordbog med specialord kan printes fra hjemmesiden.
<i>Astrid Lindgren På opdagelse i Norge</i>	www.astridlindgren.se Interessant intro om forfatteren. http://www.visitnorway.com/no Norsk hjemmeside med fakta om Norge – herunder om moskussafari og rafting i norske elve. Fine fotos og kort. Også meget velegnet som introduktion til arbejdet med norsk, selvom hjemmesiden er turistpræget.
<i>På opdagelse i Sverige</i>	http://www.visitsweden.com/se Svensk hjemmeside med fakta om Sverige – herunder om forskellige egne af Sverige. Man kan desværre ikke vælge svensk tekst, men bl.a. norsk og dansk. Meget velegnet til introduktion af arbejdet med svensk, selvom hjemmesiden er turistpræget.
<i>Tegneseriefilm med svensk/norsk tale</i>	DVD fx med tegneserier, hvor der kan vælges dansk, svensk eller norsk talesprog Eleverne skal høre teksten eller dele af teksten oplæst på originalsproget, de skal opdage forskelle og ligheder mellem deres eget sprog og det/de andre nordiske sprog. På den måde får de træning i at lytte til sprogene og fornemme, hvorledes sproglydene er via lyd og billede. Det er en god ide at bruge "danske" tegnefilm, hvor der så blot i menuen vælges andre sprog end dansk, fx svensk eller norsk. Denne aktivitet må imidlertid ikke finde sted som en offentlig fremvisning på skolen, men den enkelte elev kan hjemme træne norsk og svensk "lyd" på kendte film.
<i>Hæftet "Att förstå varandra i Norden"</i>	http://www.nordisk-sprakrad.no/folder_att_forstaa/folder_index.htm Hjemmesiden giver hjælp og vejledning. Man kan downloade hæftet "Att förstå varandra i Norden", som giver overblik over alle de nordiske sprog.
<i>Gratis kort fra nettet</i>	http://www.stadskartan.se/start/index.asp Detail- og oversigtskort for svenske byer og områder. http://www.at-rejse-er-at-leve.dk/landkort.htm Gratis fakta og info om Norge og Sverige (også kort mv.).
<i>Foreningen Nordens hjemmeside</i>	www.foreningen-norden.dk , www.norden.no , www.norden.se Tre hjemmesider med relevante oplysninger og materiale for grundskoleområdet. Bl.a. om nyhedsbreve, venskabsklasser, skolenetværk m.v. Skoler, der er medlemmer af Foreningen Norden, kan låne en lang række gratis materialer til undervisningen, fx kasser med svenske børne- og ungdomsbøger, kortmateriale, videoer m.v.
<i>Den Norske Ambassade</i>	Den norske Ambassade i Danmark har en officiel norsk netadresse http://www.norsk.dk Her er mulighed for at orientere sig (også en god opgave for eleverne) i specielle norske forhold fx om allemandsretten, nordlys, midnatssol, norsk historie m.m. Artiklerne er korte og overskuelige tekster i et let sprog, som er velegnet for danske skoleelever også i 5.-6. klasse.
<i>Sprogforståelse i Norden</i>	http://www.norden.org/no/samarbeidsomraader/spraak/lenker/internordisk-sprogtest/undersogelse-af-sprogforstaaelse-i-norden En undersøgelse af sprogforståelse i Norden, projektbeskrivelse m.m. samt test for læreren.

Venskabsklasser

Foreningen Norden tilbyder at være katalysator mht. at etablere venskabsklasser.

De enkelte klasser vælger selv, hvilken form mm. samarbejdet skal have.

Flere muligheder indgår:

brevveksling, e-post, fælles arbejde med hjemmesideprojekt (digitale samarbejdsprojekter), lave små sprogkurser til hinanden, arbejde med skolefotos, skoleblade m.m.

Foreningen Norden, Malmøgade 3, 2100 København Ø telefon

Telefon: +45 3542 6325, telefax: +45 3542 8088, e-post: landskontoret@foreningen-norden.dk

www.foreningen-norden.dk

Specialmaterialer for læreren

Bøger

Moderne importord* i språka i Norden

Serien er redigeret af Helge Sandøy

* *Den norske betegnelse importord dækker over både låneord og fremmedord.*

Helge Sandøy (red.): Med 'bil' i Norden i 100 år. Ordlagning og tilpassing av utalandske ord. 2003

Gudrún Kvaran (red.): Udenlandske eller hjemlige ord? En undersøgelse af sprogene i Norden. 2007

Pia Jarvad og Helge Sandøy (red.): *Stuntman* og andre importord i Norden. Om udtale og bøjning. 2007

Catharina Nyström Höög: Teamwork? Man kan lika gärna samarbeta! Svenska åsikter om importord. 2005.

Allan Karker: Ord för tal. 1990. Om nordiske talord.

Våra grannspråk. Nu-serien B 1978. Udgivet af Nordiska Kultursekretariat. Udtaleregler, ideer til nabo-sprogsundervisningen.

Skandinavisk ordbog. Nordisk Språksekretariat, Gyldendal, 1994.

Lis Madsen m.fl.: Nabosprogsdidaktik, Dansk lærerforening, 2006.

Nordisk sprog på nettet

<http://www.ask.hi.is/page/netsprog>

Her er bl.a. en liste med relevante netordbøger og info om de nordiske lande samt links til forskellige 'sprogprogrammer' og til sprogteknologiske emner.

Fakta om de nordiske lande

Oplysningerne er hentet fra Nordisk Råds hjemmeside:

<http://www.norden.org/da>

Klik ind og få yderligere oplysninger om de nordiske lande.

Faktaoplysningerne om de nordiske lande kan inddrages i forbindelse med mange af materialets opgavesider.

	NORGE:	DANMARK:	SVERIGE:
Samlet areal	323.802 km ²	43.561 km ²	450.295 km ²
Søer og vandløb	19.522 km ²	42.890 km ²	39.960 km ²
Landareal	304.280 km ²	25.329 km ²	410.335 km ²
Dyrkede marker, gartnerier og frugtplantager	8584 km ²	5.294 km ²	26.480 km ²
Skove	120.000 km ²	671 km ²	230.370 km ²
Største sø	Mjøsa 362 km ²	Arresø – 39,5 km ²	Vänern 5490 km ²
Højeste punkt	Galdhøpiggen 2469 m	Yding Skovhøj – 172,5 m	Kebnekaise 2111 m
Kystlinje, fastland	25.148 km	7.314 km	11.500 km
Befolkning 1. januar 2008	4.737.171	5.475.791	9.182.927
Befolkning pr. km ² 1. januar 2008 ¹	15,6	127,6	22,4
Indbyggertal, hovedstaden 1. januar 2008	Oslo (inkl. forstæder) 1.079.051	København (inkl. forstæder) 1.645.825	Stockholm (inkl. forstæder) 1.949.516
Antal indb. der taler modersmålet	4 mio	5 mio	8 mio (300.000 i Finland)
Nationaldag	17. mai (Grunnlovsdagen 17. mai 1814)	5. juni (Konstitutionsdagen 5. juni 1849)	6. juni (Det svenske flags dag)
Styreform	Konsitutionelt monarki	Konstitutionelt monarki	Konstitutionelt monarki
Parlament	Stortinget (169 pladser)	Folketinget (179 pladser)	Riksdagen (349 pladser)
Medlemskab af EU	Nej	Fra 1. januar 1973	Ja, fra 1. januar 1995
Medlemskab af EEA	Ja, siden 1. januar 1994	Fra 4. april 1949	Nej
Statsoverhoved pr. september 2007	Kong Harald V	Dronning Margrethe II	Kong Carl XVI Gustaf
Valuta	Norwegian krone (NOK)	Dansk krone (DKK)	Svensk krona (SEK)
Officielt websted	www.norge.no	www.denmark.dk	www.sweden.se

Yderligere baggrundsmateriale til lærerens orientering

Om ”internordisk kommunikation”

Dansk sprog opfattes som det sværeste sprog at forstå i Norden, da vi danskere er tilbøjelig til at ”sju-ske” med ordenes udtale. Ofte er det udelukkende de betonedede dele af ord og sætninger, som vi udtaler tydeligt! De trykssvage dele af ordene forsvinder let i ”en mumlen”, som er svær at opfatte, hvis man ikke er fortrolig med ordene.

Det er opfattelsen, at nordmænd ...

- er bedre til at forstå mundtlig og skriftlig dansk end svenskere
- generelt har mere kontakt med det danske sprog end svenskere
- er mere villige til at kommunikere med danskere på deres eget sprog end svenskere
- oplever, at de er bedre til at kommunikere på deres eget sprog med danskere end på engelsk i forhold til svenskere

Også talordene volder vore naboer problemer. Vi siger femogtredive, otteoghalvtreds osv., mens ”naboerne” siger tretifem, femtiette.

Specielt om norsk

Eleverne præsenteres for både bokmål og nynorsk, og visse opgavesider giver læreren mulighed for at lægge op til en kort orientering om sprogsituationen i Norge. Bl.a. side 19 i den norske del.

I Norge er sprogsituationen speciel, idet der findes to officielle skriftsprog: bokmål og nynorsk. De fleste nordmænd taler den dialekt, de er vokset op med. Det betyder, at nordmændene bliver fortrolige med et utal af dialekter, og netop det forhold, mener man, er forklaringen på, at nordmændene er det nordiske folk, der er bedst til at forstå de nordiske nabosprog. Se også denne lærervejledning side 8 (om særlig norsk grammatik).

Det norske sprog forekommer som nævnt i mange varianter, og det kan derfor være svært at forstå for danskere og svenskere. De norske diftonger (diftong: ”to lyde” eller tvelyd, en kombination af to vokaler, der glider over i hinanden og kun udgør én stavelse), volder os ligeledes besvær i Danmark.

Nedenstående sprogforhold kan indgå i undervisningen fx i forbindelse med opgave siderne 3, 5, 6, 8, 14 og 19.

Nynorske diftonger	Bokmål	Dansk	Svensk
aust [æu]	øst, aust	Øst	Öst
auga [æu]	øye	øje	öga
røyk	røk, røyk	røg	rök
eit	et	et	ett

d efter l og n er ofte stumt: eld, land, sende.

d efter r er ofte stumt, når foregående vokal er lang: ord, fjord, gård, Skard.

g foran i, y, ei, øy udtales oftest [j]: Geilo, gi.

gj udtales [j]: gjorde, gjest, Gjøvik.

k foran i, y, ei, øy udtales oftest som [tj] (som i det tyske *ich*): kyst, kirke.

kj udtales som tj-lyd: kjenne, kjølig.

sk foran i, y, øy udtales som sj-lyd (som i det engelske *she*): ski, skøyter.

sj, skj udtales som sj-lyd: sjø, sjåfør, skjold, skjule.

I bogstavforbindelserne *sti* og *stj* udtales hver lyd for sig: Kristian, stjele, stjerne.

Specielt om svensk

dj, gj, lj udtales [j]: djup, ljus, Ljungby.

g udtales ofte som [j] efter l og r: älg, berg, borg.

rs udtales på rigssvensk som sj-lyd (som i det engelske *she*): mars, kurs, Forsmark

nogle konsonanter ændrer karakter foran vokalerne e, i, y, ä og ö.

g foran vokalerne e, i, y, ä og ö udtales som regel [j]: ge, givare, gärna, Gävle, Göteborg

k foran vokalerne e, i, y, ä og ö udtales som regel som tj-lyd (som i det tyske *ich*): kyrka, kemisk, Kina.

sk foran vokalerne e, i, y, ä og ö udtales som regel som sj-lyd (som i det engelske *she*): skynda, skänka, Skellefteå.

sj, skj, stj udtales som sj-lyd: sjö, skjuta, stjärna.

Forskelle mellem de personlige stedord i dansk, norsk og svensk:

Nedenstående er lånt og bearbejdet fra ”Att förstå varandra i Norden” (svensk udgave), udgivet af Nordiska Språkrådet, Nordiska Rådet og Nordiska Ministerrådet.

Hæftet er udsolgt, men kan downloades som et dokument i Word-format fra Sprogrådets hjemmeside:

http://www.nordisk-sprakrad.no/folder_att_forstaa/folder_index.htm

Dansk	Norsk	Svensk
vi	vi, me	vi
I	dere, de	ni
jer	dere, dykk	(dokk) er
jeres	deres, dykkar (dokker)	er, ert, era
De	De	Ni
Dem	Dem, Dykk (Dokk)	Er
Deres	Deres, Dykkar (Dokker)	Er, Ert, Era

de	de, dei	de (dom)
dem	dem, dei	dem (dom)
deres	deres, deira	deras

Nordisk samarbejde i historisk perspektiv

Det nordiske fællesskab er udviklet gennem flere hundrede års samarbejde. Oversigten herunder opsummerer udviklingen gennem de sidste årtier.

- Nordisk Råd**
- grundlægges (1952)
- Danmark, Sverige og Norge besluttede i 1946, at der skulle arbejdes på et fællesnordisk forum på regeringsniveau: Nordisk Råd oprettes i 1952. Nordisk råd består af folkevalgte fra de nordiske lande og selvstyrende områder. Rådet arbejder med sager, der skal være til gavn for Norden. I dag har Nordisk råds nationale delegationer egne sekretariater i de respektive lande samt i de selvstyrende områder Grønland, Færøerne og Åland.
- Nordisk Ministerråd**
(1971)
- Ministerrådet er det officielle fælles samarbejdsorgan for de nordiske regeringer. Rådet består ikke af ét råd, men mange ministerråd. Både landenes samarbejdsministre og fagministrene samles til en række møder hvert år. Desuden findes samarbejdskomiteer som bl.a. varetager Ministerrådets sekretariat i København.
- Hvert land udnævner sin egen nordiske samarbejdsminister, som har ansvar for den overordnede tilrettelæggelse og koordinering af samarbejdet.
- Den nordiske sprogkonvention**
- I 1987 vedtog de nordiske lande Den nordiske sprogkonvention. Ideen er at lette kommunikationen for den enkelte borger i Norden. Enhver borger i Norden vil således kunne forvente at kunne henvende sig til en offentlig myndighed på eget modersmål og at blive betjent på dette sprog – evt. vha. tolk uanset i hvilket land man henvender sig.
- Nordens Sprogråd blev oprettet i 2003 efter nedlæggelsen af Nordisk Sprogråd, der siden 1997 bl.a. havde som opgave at videreføre det nordiske sprogsamarbejde, der administreredes af Nordisk Sprogsekretariat i årene 1978-1996.
- Nordens Sprogråds hjemmeside: <http://www.nordisk-sprakrad.no/>
- Den nordiske sprogdeklaration 2006**
- Fælles indsats for at styrke sprogforståelsen mellem de nordiske lande: Hvorfor vælger unge engelsk som samtaleprog i Norden frem for blot at tale eget modersmål?
- Konferencen ”Nordiske sprog – sprog i Norden”**
Konferencen blev afholdt 27. april 2010 som en opfølgning af den nordiske sprogdeklaration.
- Nordisk her og nu**
- Som et led i den løbende orientering om arbejdet i Norden udgives en række forskellige nyhedsbreve, som man kan abonnere på, bl.a. Valhallas nyhedsbrev, et elektronisk nyhedsbrev om nordiske børne- og ungdomskultur. Samtlige nyhedsbreve og øvrige informative, som man kan orientere sig om på Nordisk Råds hjemmeside, findes på alle de nordiske sprog. Tekster herfra vil derfor i en given situation kunne anvendes som tekster i undervisningen, hvis det indholdsmæssigt og læseteknisk er relevant. Klik ind på Nordisk Ministerråds hjemmeside eller <http://valhalla.norden.org/>
- www.sprogpiloter.dk**
For at styrke arbejdet med at undervise i de nordiske sprog er der igangsat et projekt, der har til formål at uddanne 60 grundskolelærere fra de nordiske lande til at virke som ”frontløbere” og inspirere lærerne rundt omkring på skolerne. Hjemmesidens formål er dels at informere om uddannelsen/kurserne, dels at fungere som en idébank for sprogpiloter og andre, der ønsker inspiration til at udvikle undervisningen i nordiske sprog og nordisk kultur.
- Nordiske visioner**
- I 2009 aftaltes et tættere samarbejde mellem de nordiske lande inden for bl.a. flg. områder:
- Fælles indsatsenhed for militær og civil stabilisering
  - Nordisk samarbejde om luftovervågning og havovervågningssystem
  - Maritim indsatsenhed
  - Samarbejde om arktiske spørgsmål
  - Samarbejde om udenrigstjenesten
  - Militært samarbejde om transport, sanitet, materiel og øvelser i FN-regi.
- Det betyder, at de fem nordiske lande vil samarbejde om bl.a. fælles ambassader, overvågning og redningstjeneste i arktiske farvande samt samarbejde om løsning af FN-opgaver – og militære.

NORSK

Side-til-side-kommentarer. Ordlistor, opgaveløsninger, kommentarer og baggrundsmateriale

Forforståelse

Lige som i andre undervisningsmæssige sammenhænge vil etablering af ”forforståelse” bane vejen for elevernes tilegnelse. Det vil derfor lette arbejdet med ”det nordiske”, hvis læreren forinden i forskellige sammenhænge giver mulighed for at øve/arbejde med fx nedenstående små ”lette, anderledes ord”/fast ord og udtryk. Det kan evt. være i form af lærergennemgang på tavlen, hvor eleverne så selv er med til at finde løsninger – gætte ud fra en sammenhæng, som læreren peger på osv. Man kan naturligvis også inddrage det i tilknytning til relevante opgavesider eller lade klassen arbejde opsøgende på Google Oversæt. Endnu en mulighed for intro og forforståelse til arbejdet med norsk/svensk kan bestå i, at eleverne arbejder med små selvskrevne danske tekster, som de skriver ind i ”textfeltet” i <http://www.acapela-group.com/text-to-speech-interactive-demo.html>. De kan så umiddelbart få teksten læst op på norsk/svensk. Faciliteten er udviklet af firmaet Acapela Group. Retten til oplæsningsfaciliteten kan tilkøbes som tidligere nævnt. Faciliteten er dog umiddelbart tilgængelig til demobrug.

Endnu en mulighed skal nævnes: På hjemmesiden <http://www.visitnorway.com/dk> og <http://visitsweden.com/dk> er der lettilgængelige tekster og fotomateriale, som giver umiddelbar indtryk af landene, og som derfor er gode intromuligheder til undervisning i de to nabosprog.

Selvom mange ord på norsk og dansk er næsten ens og betyder det samme, kan der ved visse ord og udtryk være ”interessante” forskelle i betydningen. Ved at arbejde med fx *Google Oversæt*, vil klassen kunne hente utallige eksempler.

Eks.: Det norske ord *lunsj* betyder frokost, og morgenmad hedder *frokost* på norsk. Flødeskum hedder *krem* på norsk og krem (creme) på dansk er noget ganske andet.

De personlige stedord på dansk og norsk

Dansk	Norsk
vi	vi, me
I	dere, de
jer	dere, dykk
jeres	deres, dykkar (dokker)
De	De
Dem	Dem, Dykk (Dokk)
Deres	Deres, Dykkar (Dokker)
de	de, dei
Dem	dem, dei
deres	deres, deira

Nogle forskelle ...

Ord, der på dansk begynder med *af* begynder på norsk med *av*.

Eksempler: *aftale* – *avtale* *afstand* – *avstand* *afsløre* – *avsløre*

Tidsbetegnelser på dansk og norsk er forskellige:

Eksempler: Dansk *kl. 10.40* (tyve minutter i elleve)

Norsk (*klokken er ti over halv elleve*)

Syntaktiske forskelle:

Dansk: *Han tog hatten på.* Norsk: *Han tog på hatten.*

Hvor er min cykel? *Hvor er cyklen min?*

Kommaregler:

Norsk og dansk har forskellige kommaregler, men den problematik arbejdes der ikke med i dette materiale

Bøjning af norske ord

I Norge er der to officielle sprog: nynorsk og bokmål.

De fleste tekster her i materialet er skrevet på bokmål. Bokmål er stærkt påvirket af dansk som følge af, at Norge i næsten 500 år hørte til Danmark. I midten af 1800-tallet begyndte en norsk ”sprogmand”, Ivar Aasen, at konstruere et selvstændigt norsk sprog, som tog udgangspunkt i dialekterne. Det nye sprog fik navnet nynorsk. Gennem tiden har man forsøgt at få de to sprog til at nærme sig hinanden i såvel stavning som bøjning. I dag tales og skrives bokmål af langt den største del af befolkningen. I blade, aviser og i radio og tv er det da også det sprog, der er mest udbredt.

Navneordsbøjning - Bokmål

Bestemt form ental: -en (n-ord), -et (t-ord)

Ubestemt form flertal: -er

Bestemt form flertal: -ene

Eks.: *Nynorsk*

Bestemt form ental: -en, -et og -a

Ubestemt form flertal: -er, -ar

Bestemt form flertal: -ane, -ene

Eks.: Ubestemte artikel

Bokmål

en – et

Nynorsk

ein – ei – eit

Udsagnsordsbøjning

Forskellen mellem bokmål og nynorsk ses bl.a. på, hvordan udsagnsordene bøjes.

Bokmål

Nutid: -er (kaster)

Datid: -et (kastet)

Nynorsk

Nutid: -ar (kastar)

Datid: -a (kasta)

Eleverne møder altså både bokmål og nynorsk, og visse opgavesider giver læreren mulighed for at lægge op til en kort orientering om den aktuelle norske sprogsituation, bl.a. opgaveside 19 i den norske del.

Side 1

Slik hilser de verden rundt (Sådan hilser man rundt omkring i verden)

Opgave 1

Latin-Amerika

hverandre: hinanden

Spanien

mellon: mellem

Thailand

å legge: at lægge

håndflatene: håndfladerne

Frankrike vanlig: almindelig	Italia adjø: farvel	USA øyekontakt: øjenkontakt
--	-------------------------------	---------------------------------------

Kongeoppgaven

Hilsesituasjoner: hilsesituationer	byttes inn: skiftes ind	legens: lægens
Utarbeid: udarbejd	skiftes ut: udskiftes	venterom : venteværelse
en liten oversikt: en lille oversigt		

Kommentarer:

Arbeidet med siden kan evt. utvides med et tematisk arbeid, hvor begrebet hilse/hilsen foldes bredere ud. Det kan fx være traditioner i forbindelse med årstidernes forskjellige uskrevne regler for hilsener: nytår, jul påske, valentinsdag osv. Norsk/svensk udgave ad Wikipedia kan evt. indgå i elevernes arbejde.

Post Danmarks hjemmeside http://www.ptt-museum.dk/bibliotek_arkiv/aarstidens_hilsener/ giver kortfattede og små letlæste artikler om årstidernes hilsener og "hilsenens" kulturhistorie.

Side 2**Ord i Skandinavia** (*Skandinaviske ord*)*Opgave 1*

vandpyt	sygehus	værksted
fødselsdag	ambulance	krigsskib
regnemaskine	forfatterinde	krystal
drikkepenge	chokolade	eksplosion

Pytt brukes om en lille vandpyt: *sølepytt*.

Sykehus og *sjukehus* er sidestillede former, også selv om man tager utgangspunkt i bokmålsnormalen.

Både formen *bursdag* og formen *fødselsdag* brukes på norsk

ambulanse ((fra fransk af latin *ambulare*, vandre, gå omkring). Både *ambulanse* og *sykebil/sjukebil* brukes. *Ambulanse* er altså et importord (låneord), som i dag opfattes helt norsk.

regnemaskin forekommer på norsk, men oftere hører man ordene *lommeregner* og *kalkulator*.

I dag er det kønsneutrale ord *forfatter* mest almindeligt på norsk. Men i nogle kontekster kan det være aktuelt at bruge *forfatterinne*.

Krystall er egentlig et græsk ord. Igen har vi med den samme problematik omkring importord at gøre som ovenfor. *Ekspllosion* kommer fra latin.

Det norske sprogsamfund er flerkulturelt – på mange måder. Så spørgsmålet "hvad er egentlig et norsk ord?" er ikke så let at svare på, som man skulle tro. Man har stor valgfrihed, når man skriver norsk: nynorsk eller bokmål. Nynorsk er ligestillet med bokmål.

Man kan indvende, at importord (låneord) ikke skal bruges som eksempel på norsk. Men her er det ikke ordenes ophav som interesserer, men brugen af dem i dag.

Alle sprog er "urene" og i stadig forandring. Mange importord opfattes i dag helt norske, selv om de er hentet fra andre sprog.

Kommentarer:

Betegnelsen Skandinavien omfatter de tre lande Norge, Sverige og Danmark, mens betegnelsen Norden omfatter fem stater: Norge, Sverige, Danmark, Finland og Island. Hertil kommer tre selvstyrende områder: Færøerne, Grønland og Ålandsøerne.

Opgavesidens titel *Skandinaviske ord* er ikke helt entydigt, idet nogle af ordene er såkaldte importord, der således ikke har deres oprindelse i Skandinavien. De skandinaviske sprog er konstant under påvirkning udefra. Ordene i opgaven er taget med som eksempler på ord, der *anvendes* i Skandinavien, og som har lighedspunkter i et eller andet omfang. I øvrigt er det værdt at bemærke, at der er forskellige traditioner i de tre lande for, hvorledes man forholder sig til importord, når de skal indlemmes i sproget.

Kongeoppgave 1

drille: no. at bore – da. at lave sjov	grine: da. at le – no. at græde
lure på: no. at overveje – da. at spionere	killing: da. en unge af en kat – no. et gedekid
ræv: no. en røv – da. et rovdyr (en ræv)	nævenyttig: da. at være ubehagelig – no. at være fingernem
tøve: no. at vrøvle – da. at vente lidt	purk: da. en lille dreng – no. en strømer (en politibetjent)

Kongeoppgave 2

På den norske hjemmeside, hvor eleverne lytter til de forskellige dialekter, kan det måske være gavnligt, hvis læreren undervejs vejleder og giver mulighed for at stoppe op og drøfte eksemplerne. Alle lydseksempler er fra samme tekstseksempl og lægger derfor umiddelbart op til en sammenligning. Den korte tekst, der læses op på alle dialekter, er:

Nordenvinden og solen skændtes om, hvem af dem, der var den stærkeste. Da kom der en mand gående med en varm frakke på. De blev enige om, at den, som først kunne få manden til at tage frakken af, måtte være stærkere end den anden. Så blæste nordenvinden af al magt, men des mere den blæste, desto tættere trak manden frakken om sig. Og til slut gav nordenvinden op. Da skinnede solen frem så godt og varm og straks tog manden sin frakke af sig, og så måtte nordenvinden indrømme, at solen var den stærkeste af dem.

Litteratur:

Se lærervejledningen side 5 mht. litteratur om brugen af importord.